

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

В. П. Андрущенко, Ю. С. Шемшученко, О. В. Скрипнюк та ін. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. С. 360-363.

11. Сухонос В. В. Держава: питання теорії (загальний і конституційно-правовий аспекти): монографія. Суми: Університетська книга, 2015. 343 с.

12. Энгельс Ф. Письмо К. Марксу в Лондон из Манчестера 6 июня 1853 г. // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения: в 50 т. Москва: Государственное издательство политической литературы, 1962. Т. 28: Переписка между Марксом и Энгельсом, а также их письма к разным лицам за 1852–1855 годы. С. 216–223. (Институт марксизма-ленинизма при ЦК КПСС).

ОСОБИСТІТЬ ТА ЇЇ ПРАВОСВІДОМІСТЬ: ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ

Коваленко Д. О.

*Студентка I курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Сухонос В. В.

*д.ю.н., професор, завідувач кафедри КППіДП ННІ права
Сумського державного університету*

Утвердження України як демократичної, соціальної та правової держави ставить на порядок денний питання щодо формування в суспільстві високого рівня правосвідомості.

За загальним правилом, правосвідомість розуміється як «сукупність суб'єктивних елементів правового регулювання: ідей, теорій, емоцій, почуттів та правових настанов, за посередництвом яких відображається правова дійсність, формується ставлення до права та юридичної практики, ціннісна орієнтація щодо правової поведінки, бачення перспектив і напрямів розвитку правової системи» [3, с. 593]. За суб'єктами (носіями) правосвідомість може бути індивідуальною, груповою, масовою та суспільною [3, с. 595]. При цьому, категорія «індивід» може уособлюватися в таких поняттях як «людина», «громадянин» та «особистість». І якщо «людина» розглядається як «продукт природи та суб'єкт суспільно-історичної діяльності та культура [2, с. 486], то особистість – це вже «індивід як продукт суспільства, що має стійку систему соціально значущих рис» [2, с. 487].

Зрозуміло, що ці категорії є взаємопов'язаними, адже, насамперед, особистість – це складний механізм, який уособлює в собі людина. Чому особистість виокремлюється в людині окремо, а не як цілісна система? Це легко пояснити, розшифрувавши два поняття, які на перший погляд усіма чинниками взаємопов'язані між собою.

Людина – жива істота, яка має певні потреби, задовольняє їх у процесі виробництва завдяки спілкуванню і здатності свідомо, цілеспрямовано перетворювати світ і саму себе.

Саме це, багато в чому впливає із «Загальної декларації прав людини» 1948 року [1, с. 302–308].

Особистість же – це відображення соціальної природи людини, розгляду її як індивідуальності та суб'єкта соціокультурного життя, що розкривається в контекстах соціальних відносин, спілкування і предметної діяльності, соціально зумовлена система психічних якостей індивіда, що визначається замученістю людини до конкретних суспільних, культурних, історичних відносин.

Виходячи з тлумачних визначень двох понять, можна стверджувати, що людина – це лише істота, як і будь-якого створіння потреби її примітивні, рефлексивні загальні та лише розум неосяжний, що саме й відрізняє її від звичайних тварин. А от людина, яка являє собою особистість, наділена чисельними якостями та почуттями, що здатні виділяти її серед інших.

Індивід може виражатися різними шляхами, так би мовити реалізовувати себе. Таких шляхів самовираження існує безліч і причому в людині може виявлятися множинність з них. Одним з них є особистість суб'єкта правопорушення на прикладі злочинця. Головним завданням дослідження є з'ясування природи формування його правосвідомості, що залежить від численних факторів.

Першим і фундаментальним етапом формування особистості є дитячі роки й батьківське виховання.

Існує безліч факторів, що впливають на людину в дитинстві, але важливо розглянути лише ті, які безпосередньо закладають дитячі травми, що в майбутньому є прямими збудниками злочинних дій.

По-перше, формування особистості залежить від соціального статусу батьків та їхнього місця у суспільстві. Роз'ясненням цьому є саме особливості особистості батьків майбутнього злочинця. Дуже великою є статистика неблагополучних родин, більшість з яких і виховують порушників правопорядку. Родинний негаразд виявляється у пияцтві, вживанні наркотичних речовин, дуже низькому рівні соціального розвитку батьків. Таке положення в родині постає прикладом для наслідування, оскільки інших умов та обставин особистість не переживала. Таким чином з однієї подібної сім'ї, яка вже вважається злочинцями свого власного життя через аморальність своєї поведінки, може вийти у суспільство безліч подібних індивідів. Небезпека полягає в тому, що саме наркотики, алкоголь, низький рівень закладення в особистість загальнолюдських та порядних цінностей є прямим шляхом до злочинного життя, оскільки останнє й являється нижнім щаблем аморальної поведінки. Таке становище злочинця полягає в тому, що батьки є найяскравішим та найавторитетнішим прикладом для наслідування.

По-друге, тонкощі виховання формування особистості злочинця. Першим упущенням є відкрита чи схована агресія з боку батьків. Це може проявлятися навіть у досить благополучних родинах, в яких батьки просто не можуть стримувати свої емоції та почуття до дитини. Постійне моральне приниження стосовно поведінки, вчинків, почуттів дитини через певну особисту невлаштованість, призводить до психологічних травм різного рівня, що дуже відображається у майбутньому особистості. Другим є тілесне насилля, яке нібито є виявленням покарання дитини за будь-які її проступки. Але важливо враховувати силу та обставини застосування такого покарання батьками до дитини, адже певне перебільшення та неадекватність у цій справі може призвести до моральних травм та породженні агресії у самої дитини, оскільки вона повністю копіює модель поведінки своїх батьків. Третім є абсолютно протилежне явище у вихованні - це відсутність заборон та покарань. Думка батьків, що таким чином вони виховують щасливу й повністю забезпечену дитину є досить хибною. Через те, що майбутня особистість не відчуває межі в поведінці, потребах та подібних речах, вона не відчуває покарання за певну свою діяльність. Таким чином, потреби й поведінка в дорослому житті будуть більшими й не завжди можливими до реалізації, що призведе людину до певного роду правопорушень через її закріплену думку, що вона залишиться непокараною.

Отже, кожна з причин та її таємних сторін є неймовірно важливою та несе у собі досить значиму силу для подальшого розвитку індивіда, сприйняття життя ним та сприймання його у суспільстві.

Фундамент особистості, який заклали в дитинстві є невід'ємною частиною всього формування індивіда. Від нього залежить майбутнє доросле життя. Але звичайно, важливим є другий і останній етап формування індивіда. Це період, коли людина залишає батьківський дім та сама й за участі суспільства будує своє життя й формує особистість.

По-перше, потрібно виділити таке поняття як «освіта». Вважаємо, що школу не слід відносити до цього поняття в даній ситуації, через те, що в шкільний період людина несформована, без власних принципів та життєвих пріоритетів. До цієї категорії відноситься навчання в вищих навчальних закладів. Тобто той період, коли свідомість особистості зростає та залежить лише від неї. Велику роль на такому етапі само формування відіграє прагнення до отримання знань та модель отримання. Це означає, що саме відсутність зацікавленості в навчанні та саме цього процесу, призводить до повної відсутності зайнятості особистості, що надалі являється відсутністю мети в житті й виконанні своїх обов'язків. Висновком цьому є те, що в людини не існує її сфери зайнятості та наступної за цим успішності та влаштованості, оскільки розвиток призводить до еволюції, а зупинка чи крок назад до деградації, яка у даній ситуації

являється злочинністю.

По-друге, впливовим фактором є оточення. «Скажи мені, хто твій друг, і я скажу тобі, хто ти», – відома приказка, яка дуже яскраво розкриває вплив соціуму на формування особистості. Оскільки людина здатна швидко пристосовуватися й вбирати в себе будь-які моделі поведінки, якщо повністю поглинута в їхнє середовище. Таким чином, коли особистість потрапляє під негативний вплив, то вона швидко змінює свої погляди, дії та пріоритети. Навіть, якщо індивід займав високий соціальний рівень, то він за короткий період стає особистістю з низьким соціальним рівнем, а в майбутньому потенційним злочинцем. Тому, завжди варто аналізувати й упевнюватися в пристойності свого оточення.

По-третє, існує безліч психологічних моментів, які так чи інакше впливають на особистість та на збудження злочинної діяльності. Першим моментом є невдачі або негаразди, коли людина переживає важкі обставини у житті. Їх існує безліч: звільнення з роботи, поразка в лотереї, серйозна сварка з близькою людиною, хвороба, банкрутство та багато інших. Усе це певним чином підриває психологічну стабільність особистості, яка вважає, що гірше не може бути та звертається до злочинного шляху. Другим моментом є те, чим цікавиться індивід. Частіше за все, людина не усвідомлює того, якою мірою впливає на неї те, що вона дивиться, які статті чи книжки читає, які кольори її надихають, яку музику вона слухає. Найчастіше особистість потенційного злочинця, сама того не розуміючи, схиляється до таких видів фільмів, музики, картин, літератури, що несуть у собі тим чи іншим чином злочинний зміст, які захоплює свідомість індивіда без його згоди.

Отже, формуванню особистості сприяє безліч факторів, у тому числі характер, звички, темперамент, які поодиночі чи окремо впливають на свідомість індивіда здатного вчиняти злочинні дії.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Международное право в документах / сост. Н. Т. Блатова; ред. Л. А. Могусева. Москва: Юридическая литература, 1982. 856 с.
2. Сухонос В. В. Теорія держави і права: навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. 536 с.
3. Яковюк І. В. Правосвідомість. *Велика українська юридична енциклопедія*: у 12 т. Харків: Право, 2017. Т. 3: Загальна теорія права. С. 593–596.